

PROKURATUUR

Lp Liisa-Ly Pakosta
Justiits- ja Digiministerium
Suur-Ameerika 1
10122 Tallinn

Teie: 17.12.2024 nr 8-3/8861-1
Meie: 20.01.2025 nr RP-1-6/24/2410

Arvamus karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsusele (nn nõusolekuseaduse VTK)

Lugupeetud justiits- ja digiminister

Prokuratuur tänab Teid võimaluse eest anda arvamus karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsusele, millega muudetakse karistusseadustikku selliselt, et karistatav hakkab olema nõusolekuta suguühe või muu sugulise iseloomuga tegu, ilma, et lisaks nõusoleku puudumisele peaks samaaegselt esinema veel täiendavaid tingimusi nagu vägivald, abitusseisund või sõltuvussuhte kuritarvitamine.

Prokuratuur tervitab eesmärki viia karistusseadustikus sätestatud seksuaalse enesemääramise vastased süüteod Istanbuli konventsiooniga vastavusse, võttes arvesse nõusoleku põhimõtet, et tagada seksuaalvägivalla ohvritele parem kaitse. Prokuratuur nõustub, et praegune seksuaalse enesemääramise vastaste süütegude käsitus karistusseadustikus ei vasta täiel määral Istanbuli konventsiooni artikli 36 nõuetele ja seaduse muutmine on vajalik. Abitusseisundi, süüdlasest sõltuvuse või mõjuvõimu ära kasutamise senisest avaram tõlgendamine või mõistetele laiem tähenduse andmine võib kujundada kohtupraktikat, kuid seaduse piire selliselt nihutada ei saa.

Väljatöötamiskavatsuses viidatud küsitluste ja uuringute tulemustest nähtub, et nõusolekupõhisele lähenemisele üleminek vastab Eesti ühiskonna ootustele ja vajadustele. Seksuaalkuritegude tulemuslikumaks ennetamiseks tuleb jätkata inimeste teadlikkuse tõstmist seksuaalse enesemääramise õigustest ja põhimõtetest ning üksteisega suhtlemise tähtsusest.

Prokuratuur toetab JAH-mudelit. JAH-mudel sobitub Eesti väärtusruumi, on vastavuses valdava osa Eesti inimeste hoiakutega ning isiku põhiõiguste väärtustamise ja kaitsmise vajadusega. JAH-mudeli valiku kasuks räägib ka rahvusvaheline kogemus, mis näitab, et nõusolekupõhisele lähenemisele üle läinud riikides on JAH-mudeli sätestamisel teatatud rohkematest seksuaalkuritegudest. Sealjuures kasvas ka nendest seksuaalrünnetest teatamine, mis oleksid olnud kuriteod juba varasema redaktsiooni järgselt.

Prokuratuur peab väga tervitatavaks ja positiivseks, kui ühiskonnas suureneb teadlikkus ja usaldus ning üha enam seksuaalvägivalla ohvreid julgeb tulla riigilt abi otsima. Muret tekitab aga pöördumiste arvu tõusuga kaasnev töökoormuse kasvamine. Seaduse muutmisel peab riik

RIIGIPROKURATUUR

Wismari 7 / 15188 TALLINN / 694 4400 / info@prokuratuur.ee / www.prokuratuur.ee
Registrikood 70000906

tagama küllaldaselt vahendeid suurema hulga pöördumiste menetlemiseks politseis, prokuratuuris ja kohtus; kannatanutele ohvriabi ja teiste tugiteenuste osutamiseks ning toimepanijatele sekkumis- ja rehabilitatsiooniprogrammideks. Lisanduvaid spetsialiste tuleb eelnevalt koolitada, et tagada kannatanute parim kohtlemine ja täita Istanbuli konventsiooni artikli 15 nõuded.

Tõendamiskursi ja praktikas tõusetuvaid probleeme on VTK-s käsitletud piisava põhjalikkusega ja tuleb nõustuda, et nende lahendamine ei sõltu mudeli valikust.

Prokuratuur toetab karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsust ja seksuaalkuritegude kontekstis üleminekut nõusolekupõhisele lähenemisele, kasutades JAH-mudelit.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Andres Parmas
riigi peaprokurör